

สวัสดิการชุมชน : ครูชบ ยอดแก้ว

บทที่ 1 : แรกเริ่มเดิมที

ครูชบ ยอดแก้ว ผู้นำกลุ่มสัจจะวันละหนึ่งบาทเพื่อจัดสวัสดิการชุมชน แห่งตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ผู้สามารถขยายแนวคิดกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สู่ชุมชนทั่วประเทศนั้น เกิดในครอบครัวชาวนายากจนของตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เนื่องจากครอบครัวมองการณ์ไกล แทนที่จะให้ทำนาตามรอยบรรพบุรุษกลับส่งเสริมให้เขาร่ำเรียนจนได้รับราชการครู

ขณะยังเป็นครูน้อยครูชบเคยบันทึกเอาไว้สมุทธราชการตอนหนึ่งว่า การศึกษาคือการพัฒนาคน และการพัฒนาคนไม่ใช่เรียนหนังสืออย่างเดียวแต่ต้องยืนอยู่บนหลัก ต่อไปนี้

- (1) ต้องพัฒนาคนให้มีสุขภาพสมบูรณ์ปราศจากโรคภัย เน้นอนามัยส่วนบุคคล อนามัยสิ่งแวดล้อม
- (2) ต้องพัฒนาคนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเน้นพื้นฐานการงานอาชีพของชาวบ้าน
- (3) ต้องพัฒนาคนให้เป็นประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

แต่สามประเด็นนี้ ครูชบมองว่าสามารถเป็นหลักคลุมการบริหารราชการได้หมดทุกกระทรวง เพราะมองถึงคน ความมั่นคง และประชาธิปไตย ครูชบเดินหน้าสร้างคนตามหลักพื้นฐานดังกล่าวคือ

1. สร้างคนให้พึ่งตนเอง เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
2. สร้างคนให้มีวินัยในตนเองมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ
3. สร้างคนให้ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ อดทน
4. สร้างคน รู้จักคิด วิจารณ์ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
5. สร้างคนให้มีขันติธรรม ในการวิจารณ์ รู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. สร้างคนให้มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
7. สร้างคนให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดย รู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตาม

“เราเป็นครู ถ้าให้เด็กนั่งท่องเรื่องแบบนี้มันก็ท่องได้ ท่องมาเพื่อตอบคำถาม ตอบข้อสอบ แต่มันไม่เกิดขึ้นจริงได้ ในโรงเรียนผมก็ต้องสร้างกิจกรรม สร้างโครงการ กิจกรรม ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ” ครูชบเล่า

เมื่อได้เป็นครูใหญ่ โรงเรียนน้ำขาวใน ระหว่างปี 2522 -2535 ด้วยความที่เป็นคนกล้าคิด กล้าทำ กล้านำ ความเปลี่ยนแปลง เขาจึงได้นำสิ่งแปลกใหม่มาสู่โรงเรียนน้ำขาว โรงเรียนเล็กๆ ในชนบทห่างไกลแห่งนั้น จึงเขิบเป็นโรงเรียนมีชื่อเสียง จนต่อมามีผู้คนหลั่งไหลมาดูงานทุกสัปดาห์

“โครงการที่ผมทำอันดับแรก โรงเรียนอื่นเปิด 9 โมงเช้า เลิก 3 โมงเย็นพอผมเป็นครูใหญ่ผมเปลี่ยนขึ้นเจ็ดโมงครึ่งเลิกสี่โมงครึ่ง”

ครูชบบอกเด็กนักเรียน โรงเรียนน้ำขาวในว่าห้ามเรียกครูว่าครูเฉยๆ ต้องเรียกว่า “พ่อครู” หรือ “แม่ครู” สำหรับตัวครูให้เรียกลูกศิษย์ว่า “ลูก”

ครูชอบเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกาย ทรงผม ให้ถูกต้อง ยกเลิกการทำความแบบค่านับเพราะเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมฝรั่ง หันมาทำความเคารพด้วยการยกมือไหว้เพราะนักเรียนและครูส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ

“พอเปลี่ยนแปลง เขาหาว่าผมไม่สบาย เพื่อนไปแล้ว ผมบอกว่าไม่เพื่อน มีจิตสำนึกอยู่ นับ 1-10 ได้เหมือนเพื่อน” นอกจากนี้ครูชอบยังนำความเปลี่ยนแปลงมาด้วยโครงการต่างๆ อีกมากมาย เช่น

1. โครงการอาหารกลางวัน มองเห็นปัญหาเรื่องนี้เพราะเขาเองมาจากลูกคนจน ตอนเรียนหนังสือไม่ได้กินข้าวเที่ยง เลยทำโครงการทุกคนในโรงเรียนต้องได้รับอาหารกลางวัน

2. โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ให้เด็กเดินแถวเป็นระเบียบมาจากบ้าน

“เพื่อนยิ่งว่าผมเพื่อนหนักสั่งเด็กเดินแถวมาจากบ้าน เดินถือธงเขียว ธงแดง ธงเหลืองมาแต่ละหมู่ ผมทำความเข้าใจผู้ปกครองว่าผมเป็นครูใหญ่คนใหม่ของประเทศไทย ไม่เหมือนเพื่อน ผมทำเลยอยากให้บุตรหลานประสบความสำเร็จต้องทำตามที่ผมว่า แต่ผมทำให้ชาวบ้านสบายใจอย่างหนึ่งว่าระหว่างเป็นครูใหญ่ที่นี่ ถ้าผมทำอะไรผมจะไม่ขอชาวบ้านเด็ดขาด ผมจะพึ่งตนเองหมด เขาก็กลับบ้านสบายใจไป”

ครูชอบยังสั่งให้นักเรียนพาไม้กวาดมาโรงเรียน แบ่งเขตรับผิดชอบทำความสะอาดในโรงเรียน ในโรงเรียนมีต้นไม้มาก ใบไม้ร่วงเต็มพื้นตลอดแต่เด็กช่วยกันเก็บจนหมด

“เพื่อนครูใหญ่บอกว่าที่โรงเรียนนี้ ใบไม้ร่วงเด็กต้องวิ่งไปรับผมบอกว่าเป็นจริงแต่ไม่ถึงขั้นนั้นหรอก แค่เด็กมันเก็บใบไม้ส่งขยะเท่านั้น” ครูชอบบอกนักเรียนว่าใครทิ้งขยะ 1 ชั้นต้องเก็บเพิ่ม 6 ชั้น ถ้าไม่เก็บ แล้วเพื่อนบอกต้องเก็บเป็น 20 ชั้น ถ้าเพื่อนบอกยังไม่ทำ อีก บอกพ่อครู แม่ครู ต้องเพิ่ม 200 ชั้น ถ้าไม่ทำอีก เป็นครั้งปีบ ขณะนั้นขยะที่โรงเรียนหายากหากัน 6-7 วันจะได้ ครั้งปีบ

ตอนเช้าก่อนเคารพธงชาติ เด็กจัดแถวเองโดยไม่ต้องรอครู เป็นการปีบให้ครูมาเร็วโดยไม่ต้องไปบังคับครู เด็กสามารถจัดประชุมเอง โรงเรียนสั่งซื้อเครื่องขยายเสียง เพราะต้องการหวังผลว่า เมื่อครูพูดอะไร สอนอะไรเด็กจะสามารถได้ยินไปถึงชาวบ้านด้วย

“ครูและเด็กต้องมีระเบียบวินัยเท่ากัน ผมเป็นครูใหญ่คนแรกที่ถูกลงโทษให้ลากหญ้า เพราะเข้าโรงเรียนผิดทาง ผมก็หลงลืมไปเหมือนกัน ผมยอมถูกลงโทษ เพราะเป็นประชาธิปไตย รับโทษตามที่ตกลงกันไว้คือลากหญ้า 8 เมตร ครูวิพากษ์วิจารณ์ว่าผมสอนผิดที่ให้เด็กลงโทษครู ผมถามว่าผมทำผิดหรือเปล่า ถ้าผิดต้องยอมรับ เพราะไม่อย่างนั้นครูจะไม่วันผิด ครูทำอะไรก็ได้หรือ?”

3. โครงการพัฒนาการศึกษาให้เท่าเทียม ขณะนั้นครูชอบตั้งคำถามว่า ทำไมลูกคนรวยคนในเมืองจึงได้เรียนอนุบาล เด็กเล็ก ปี 2521-22 ในชนบทห่างไกลรัฐไม่อนุญาตให้เปิดสอนอนุบาล เขาเปิดสอนนักเรียนอนุบาลคนแรก สอนเองที่บ้านพัก ให้เด็กแต่งตัวแต่งตัวเหมือนเด็กในโรงเรียนอนุบาลสงขลา วันหนึ่งศึกษานิเทศก์มาเห็นก็ลงมาเตือนว่าผิดกฎหมาย

“ผมว่าผมรู้ ผมอยากถามต่อว่าทำไมที่สงขลาไม่ผิดกฎหมาย แล้วมาผิดที่บ้านผม เพราะเด็กเหมือนกัน ถ้าผิดกฎหมาย และอยากเอาเรื่องผมก็ยินดีรับโทษ และจะเข้าตารางไม่ยอมเสียค่าปรับ ให้รู้ว่าอยากสอนลูกชาวบ้านแล้วต้องติดตาราง”

หลังจากครูชบได้รับคัดเลือกให้เข้าไปมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เขาจึงเสนอเรื่องเดียวว่าประเทศไทยยังไม่มีความสะดวกภาคทางการศึกษา ยกตัวอย่างกรณีอนุบาล จึงเสนอให้มีโรงเรียนอนุบาลทั่วประเทศ จนเกิดผลตามมาในที่สุดมา

4. ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในโรงเรียน

ขณะเป็นครูใหญ่ครูชบตั้งคำถามอยู่เสมอว่า ทำไมคนส่วนมากมีฐานะยากจน ทำไมชาวบ้านจน

“ผมเคยมาคิดให้เด็กมีเงินโดยออมทรัพย์วันละบาทในโรงเรียน ครูบอกว่าเอาเงินที่ไหนมาออม เด็กยากจนต้องพาข้าวหอมมาโรงเรียน”

โรงเรียนน้ำขาวในมีที่ดินอยู่ 4-5 ไร่ สนามฟุตบอล 1 ไร่ อาคาร 4 หลัง นอกนั้นเป็นไม้ดอก ครูชบสั่งขุดไม้ดอกไม้ประดับทิ้ง หันมาปลูกผัก ครูชบมีนโยบายให้นักเรียนที่นี้ทุกคนต้องมีแปลงผัก กว้าง 1 เมตร ยาว 3 เมตร ใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ปรากฏว่าต่อมาผักขึ้นเต็มทั้งโรงเรียน เขียวสวย เมื่อผักโตก็ให้เด็กนำไปกินเองที่บ้านและขาย โดยให้เด็กถอนผักใส่รถเข็นไปรษณีย์ ชาวบ้านสงสารเด็ก รุมกันซื้อ เงินที่ได้นำมาฝากโรงเรียนวันละบาท เด็ก 225 คนก็ได้วันละ 225 บาท ของครูชบเข้าไปด้วย

ผลจากกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนมีเงินออมและได้รับเงินปันผล ซึ่งเป็นเงินก้อนใหญ่ และได้รับคืนเมื่อจบการศึกษา จากการออมทรัพย์ทำให้โรงเรียนสามารถจัดสวัสดิการให้ครู เช่น เบี้ยเลี้ยงการประชุม เสื้อผ้า ตลอดจนมีเงินเพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียนได้ อีกทั้งสามารถจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้กับนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ยังช่วยปลดหนี้ครูได้อีกด้วย

หลังจากประสบความสำเร็จในโรงเรียน วันหนึ่งชุมชนน้ำขาวที่เริ่มเล็งเห็นว่าครูชบทำงานได้ผลดีมาตลอด จึงขอให้ครูชบไปทำกลุ่มออมทรัพย์ให้ชาวบ้านบ้าง จนเป็นที่มาของการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ต้นแบบที่ถูกกล่าวถึงหลายมิติ หนึ่งในนั้นคือความเป็น **“สวัสดิการชุมชน”**

ครูชบขยายแนวคิดจะออมทรัพย์เข้าไปในชุมชนเมื่อปี พ.ศ.2525 เปิดโอกาสให้ชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง ครูชบร่วมเข้าเป็นสมาชิกและทำหน้าที่พี่เลี้ยงกลุ่มเพียง 4 ปี จนกลุ่มสามารถพึ่งพาตัวเองได้ โดยได้วางวัตถุประสงค์กลุ่มจะออมทรัพย์น้ำขาวไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง ด้วยการให้กู้ยืมเงินของกลุ่มในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้นำไปลงทุน

2. เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรมในการดำรงชีวิต สมาชิกได้รับการพัฒนา ให้เกิดนิสัยพื้นฐาน 7 ประการ เป็นอย่างน้อย คือ พึ่งตนเองได้ มีวินัยในตนเอง ขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดวิจารณ์ มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ครูชบ ยอดแก้ว เคยกล่าวเอาไว้ว่า ประชาชนของประเทศไทยในเวลานี้เป็นหนี้กันถ้วนหน้า แสดงว่าสังคมไทยกำลังเป็นทุกข์

การที่จะแก้ความทุกข์ ครูชบได้ยกคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า อะไรเป็นเหตุแห่งทุกข์ก็ต้องแก้ที่เหตุ นั้น ทุกข์เพราะหนี้สินก็ต้องปลดหนี้สินจึงจะหมดทุกข์ การปลดหนี้สินจะให้มากเท่าไรก็ตาม ถ้าไม่มีการประหยัดลดออม เชื่อได้ว่าไม่มีทางปลดหนี้สินได้

“สมมติว่ามีรายได้เดือนละหมื่น จ่ายเดือนละหมื่นสอง ก็ต้องเป็นหนี้ต่อไปและเป็นหนี้เพิ่มขึ้น แต่ถ้าหากมีรายได้เดือนละหนึ่งพันบาท ประหยัดหรือออมไว้เดือนละหนึ่งร้อยบาท เชื่อได้ว่าวันหนึ่งคงปลดหนี้ได้” ครูชบกล่าว และการประหยัดและออม โดยส่วนตัวนั้นทำยากมาก แต่ถ้าประหยัดและออมเป็นกลุ่ม มีโอกาสทำได้สูงกว่า การดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งครูชบบอกว่าต้องปฏิบัติตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องคุณธรรม 4 ประการคือ

1. การรักษาความสะอาด ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
2. ความรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสะอาด ความดีนั้น
3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ครูชบเห็นว่าเมื่อกลุ่มชนใดก็ตามนำแนวคิด กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิตไปปฏิบัติ ก็เป็นการปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ เป็นการดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง

“การที่จะทำให้คนไม่เป็นหนี้เลยคงยาก แต่ต้องเปลี่ยนจากเป็นหนี้คนอื่นมาเป็นหนี้กับตัวเอง ซึ่งก็คือการเป็นหนี้กลุ่มตนเองเท่านั้น มันสามารถลดความทุกข์ลงได้มาก เมื่อลดความทุกข์ได้โดยมีการออมอย่างสม่ำเสมอ วันหนึ่งเอาเงินออมปลดหนี้ได้ วันนั้นก็หมดทุกข์เรื่องหนี้สิน” ครูชบว่า ถ้าสามารถทำให้ประชาชน ของประเทศไทยนี้ มีการประหยัดกันถ้วนหน้าเชื่อได้ว่าสามารถปลดหนี้ตนเองได้ สามารถรวมพลังนำเงินออมไปปลดหนี้ต่างชาติได้ เป็นแนวทางการพึ่งตนเองตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “อตุตฺหิ อตุตฺ โนนนาโถ” คนนั้นแหละเป็นที่พึ่งของตน

บทที่ 2 : การดำเนินการกองทุนสวัสดิการชุมชน

1. เริ่มจากการที่มีสัจจะที่จะส่งเงินออมทุกเดือน โดยสมาชิกสามารถลงหุ้นได้คนละ 1-10 หุ้นๆ ละ 10 บาท เงินส่วนนี้เป็นเงินออมทรัพย์ ซึ่งจะให้สมาชิกกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ เพื่อนำไปลงทุนทางด้านเศรษฐกิจ หรืออื่นๆ ผู้กู้ยืมต้องเสียเงินค่าบำรุง (ดอกเบี้ย) และเงินต้นคืนตามกติกาที่กลุ่มตั้งเอาไว้ ดอกผลจากการกู้เงินออมทรัพย์ จะถูกแบ่งครึ่ง ครึ่งหนึ่งปันผลกับสมาชิก ครึ่งหนึ่งเก็บไว้เป็นกองทุนสวัสดิการ เพื่อไว้ช่วยเหลือสังคม

ครูชบนับเป็นผู้ริเริ่มเรื่องกองทุนสวัสดิการเป็นคนแรกของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเสียสละที่ช่วยสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม สวัสดิการจากเงินกองทุนสวัสดิการครอบครัวชีวิต ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ ทุนการศึกษา สาธารณประโยชน์ และอื่นๆ ตามแต่กลุ่มจะกำหนด เงินกองทุนสวัสดิการสามารถนำไปทำประโยชน์ให้เกิดดอกออกผล ดอกผลที่ได้ 10 % ต้องนำไปใส่กลับในกองทุนสวัสดิการ เพื่อให้เงินกองทุนสวัสดิการมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้กองทุนสวัสดิการมีความยั่งยืน อีก 90 % ของดอกผลสามารถนำไปใช้จ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกได้

แนวคิดกำหนดหุ้นละ 10 บาท ครูชบมีความคิดว่าเป็นการเปิดโอกาสให้คนยากจนสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ เพื่อจะได้รับสวัสดิการจากกลุ่ม เป็นการช่วยเหลือคนยากจน และการกำหนดว่าไม่เกิน 10 หุ้น เพื่อป้องกันคนรวยได้ประโยชน์จากการลงทุนเพื่อหวังเงินปันผล สวัสดิการเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องการ ช่วยลดความเดือดร้อนของสมาชิกและสามารถนำไปใช้พัฒนาสังคมได้

2. เปิดรับสมาชิก โดยรับสมาชิกใหม่ปีละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 4 ปี โดยแนวคิดว่าคุณมีความแตกต่างกันเปรียบเสมือนบัว 4 เหล่า อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหลังเข้าใจอะไรเป็นลำดับ แต่สมาชิกรุ่นแรกจะได้สวัสดิการที่พิเศษกว่ารุ่นหลังเพื่อเป็นการตอบแทนที่มีส่วนทำให้กลุ่มดำเนินการได้สำเร็จ

การเป็นสมาชิกขึ้นอยู่กับความสมัครใจไม่มีการบังคับ ทุกคนต้องมีอุดมการณ์ที่จะเป็นคนดี มีสัจจะและทำประโยชน์เพื่อชุมชนของตน

3. เลือกรรณการดำเนินงาน ตั้งแต่ประธานกลุ่มและคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยกลุ่มเลือกกันเอง เนื่องจากคนในชุมชนรู้จักกันดี ทำให้เลือกคนที่ไว้วางใจได้มาดำเนินการ พร้อมกันนั้นมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ ที่จะมาส่งเงินออม ซึ่งการดำเนินการกู้และออมเงินในแต่ละเดือนใช้เวลา ประมาณ 3 ชั่วโมง สมาชิกของกลุ่มจะช่วยกันวางกฎระเบียบของกลุ่ม

4. สมาชิกต้องนำเงินออม ค่าบำรุง (ดอกเบี้ยย) เงินต้น มาส่งตามที่นัดหมายไว้ทุกเดือน การมาส่งเงินออมเป็นโอกาสที่จะได้ปรึกษาหารือปัญหาต่างๆร่วมกัน หากมีปัญหาจะได้ช่วยจัดการ เมื่อหมดเวลาจะปิดบัญชี ซึ่งกระทำอย่างโปร่งใส เพื่อให้สมาชิกทราบสถานะการเงินตลอดเวลา กรณีผิดสัญญาหรือสัจจะก็จะถูกปรับ หรือลงโทษตามกติกาของกลุ่ม เช่นไม่ให้ใช้สิทธิสวัสดิการ เป็นต้น

5. เมื่อดำเนินการครบ 1 ปีมีการประชุมใหญ่เพื่อแบ่งเงินปันผลและสรุปผลการดำเนินงานทั้งหมด อีกทั้งทบทวนกฎกติกาของกลุ่มเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เกี่ยวกับสวัสดิการแต่ละคนจะได้รับมากน้อยตามจำนวนปีที่เข้าเป็นสมาชิก เช่น

สูตรสวัสดิการคนไข้นใน หมายถึง นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลรัฐหรือเอกชน

- ปีที่ 1 เบิกได้คืนละ 30 บาท ไม่เกินวงเงิน 600/ปี/คน
- ปีที่ 2 เบิกได้คืนละ 60บาท ไม่เกินวงเงิน 1,200/ปี/คน
- ปีที่ 3 เบิกได้คืนละ 90บาท ไม่เกินวงเงิน 1,800/ปี/คน
- ปีที่ 4 เบิกได้คืนละ 120 บาท ไม่เกินวงเงิน 2,400/ปี/คน

สูตรสวัสดิการคนไข้นอก หมายถึงไปซื้อยาจากสถานพยาบาลของรัฐ

- ปีที่ 1 เบิกได้10% ไม่เกินวงเงิน 200 บาท/ปี
- ปีที่ 2 เบิกได้20% ไม่เกินวงเงิน 400 บาท/ปี
- ปีที่ 3 เบิกได้30% ไม่เกินวงเงิน 600 บาท/ปี
- ปีที่ 4 เบิกได้40% ไม่เกินวงเงิน 800 บาท/ปี
- ปีที่ 5 เบิกได้50% ไม่เกินวงเงิน 1,000บาท/ปี
- ปีที่ 6 เบิกได้60% ไม่เกินวงเงิน 1,200 บาท/ปี
- ปีที่ 7 เบิกได้70% ไม่เกินวงเงิน 1,400บาท/ปี
- ปีที่ 8 เบิกได้80% ไม่เกินวงเงิน 1,600 บาท/ปี
- ปีที่ 9 เบิกได้90% ไม่เกินวงเงิน 1,800 บาท/ปี
- ปีที่ 10 เบิกได้100% ไม่เกินวงเงิน 2,000 บาท/ปี

สูตรสมาชิกถึงแก่กรรม

- ปีที่ 1 ช่วยทำบุญศพละ 500 บาท
- ปีที่ 2 ช่วยทำบุญศพละ 800 บาท
- ปีที่ 3 ช่วยทำบุญศพละ 1,100 บาท
- ปีที่ 4 ช่วยทำบุญศพละ 1,400 บาท

เมื่อมีเงินกองทุนสวัสดิการจำนวนมาก ให้นำฝากธนาคารไว้ประมาณ 10,000 บาท เป็นเงินสำรองจ่าย เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรมสามารถกู้เงินจำนวนนี้มาจัดงานศพได้โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุง เมื่อเสร็จงานศพแล้วคืนเงินไว้ที่เดิม

๑๓๑

ครูชบใช้กิจกรรมสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาคน ใน 4 ปีแรก ที่ครูเป็นสมาชิกและพี่เลี้ยง ให้กับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่ก่อตั้งใหม่ในตำบลน้ำขาวทั้งหมด โดยปล่อยให้กลุ่มได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ครูชบสอนโดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงกระบวนการ จนเมื่อสมาชิกได้รับการพัฒนาจนมีสัจจะ จึงสามารถค้าประกันการกู้ยืมเงินกันเองได้ แทนการใช้หลักทรัพย์

นับว่ากองทุนสวัสดิการเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นคงให้กับชีวิต ครูชบมีแนวคิดว่าเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยข้าราชการได้รับสวัสดิการจากรัฐบาล ดังนั้นเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตให้คนในชนบท คนในชนบทควรมีสวัสดิการคล้ายข้าราชการ กองทุนสวัสดิการชุมชนจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นแหล่งงบประมาณที่ชาวบ้านจะได้ใช้ในการจัดสวัสดิการทั้งเรื่องการเจ็บป่วย และอื่นๆ ที่เป็นความต้องการของคนในชนบท

บทที่ 3 : การบริหารจัดการกลุ่ม

ครูชบบอกว่า การบริหารจัดการที่ดี ต้องเริ่มที่ตนเองก่อน ครูบอกกลุ่มออมทรัพย์ที่มาปรึกษาเสมอว่า **“ต้องไปคิดเอง หากกระบวนการแก้ปัญหาเอง ต้องพึ่งกันเอง ต้องช่วยกัน”** กระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์การที่กลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แก้ปัญหาพร้อมกัน ถึงแม้ว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือแนวทางจัดระบบบัญชีอาจไม่เป็นไปตามหลักบริหารจัดการที่สอนอยู่ในระบบการศึกษา แต่สาระสำคัญอยู่ที่สมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนา

ที่ผ่านมาการศึกษาเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์เป็นการศึกษาตนเอง มีเป้าหมายร่วม และทำงานอย่างมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ข้อกำหนดต่างๆ เป็นมติของชุมชน

การออมทรัพย์ที่มุ่งจัดกองทุนสวัสดิการ ใช้เงื่อนไขของการร่วมรับผลประโยชน์จากกองทุนสวัสดิการมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรม ความซื่อสัตย์ของบุคคลได้ การเป็นคนดีมีสัจจะ จะได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มอย่างเต็มที่ แต่สิทธิจะลดลงถ้ายังคึดมเหล้า สุบนุหรี เล่นการพนัน ซ้อขายเสียง เอาเปรียบคนอื่น เงื่อนไขนี้เป็นแนวทางที่สามารถช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านคุณธรรม

คุณค่าของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ไม่อยู่ที่ดอกเบ็ยหรือเงินปันผล แต่อยู่ที่การจัดเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น และสังคมที่ขยายใหญ่ขึ้น

ครูชบเล่าว่า ในกลุ่มมักจะออมทรัพย์ หรือคนทำงานพัฒนาต่างๆ แนวทาง วิธีทำงานไม่เหมือนกัน ทำไปคนละเรื่อง ต่างคนต่างทำ เพียงแต่เป้าหมายสูงสุดตรงกันคือพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ดี มีความสุข

“อย่างจะเดินทางไปกรุงเทพฯ นั้นแหละบางคนจะไปรถไฟ รถยนต์ อะไรแล้วแต่ถนัด ถึงเป้าหมายปลายทางเดียวกัน เราเองเชื่ออีกแบบก็ไปตามแนวของเรา เขาเชื่อตามแบบเขา ถามว่าใครผิดใครถูก ผมบอกว่าถูกทั้งหมด”

ครูชบบอกว่า จะเอาหลักวิชาการทั้งหมดมาใช้ไม่ได้ บางเรื่องมันอาจเป็นทฤษฎีที่เกิดจาก ต้องยอมเปลี่ยนแปลงวิธีคิด อย่างข้าราชการลงไปทำงาน บางครั้งคล้ายบังคับชาวบ้านทำตามนโยบายจากเบื้องบนอย่างเดียว ผลที่ตามมาคือเกิดกิจกรรมแบบไม่แข็งแรง ต้องมองใหม่ทั้งหมด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างถาวร บนข้อคิดว่า **“งานทุกอย่างหากพูดแล้วไม่ทำผมว่ามันก็เสียเวลา คนเรา พูดอย่างไร ต้องทำอย่างนั้น คิดก่อนพูด พูดแล้วทำตามที่คิด สิ่งไหนที่ยากถ้าเราต้องการทำย่อมเกิด สิ่งไหนที่ง่ายถ้าไม่ยากทำมันก็ไม่เกิด”**

บทที่ 4 : บทเรียนบนหนทางการพัฒนา

การเป็นผู้นำกลุ่มมักจะออมทรัพย์น้ำขาว และการปวารณาตัวถ่ายทอดแนวความคิดเรื่องนี้ ขยายต่อสังคมไทยอย่างกว้างขวางโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทำให้ ครูชบได้รับการแต่งตั้งทำงานระดับชาติ และยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างมากมาย เช่น ปริญญาคุณูปกัณฑ์กิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จนชาวบ้านเรียกว่า ดร. ครูชบ

การขับเคลื่อนงานพัฒนาสังคม อย่างต่อเนื่องบนฐานของกลุ่มออมทรัพย์ ไม่นานมานี้ครูชบเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสงขลาพอเพียง เวทีระดมมันสมองเพื่อการพัฒนาสงขลาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผศ.สุกัญญา โลจนาภิวัฒน์ อาจารย์จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หนึ่งในเครือข่ายสงขลาพอเพียง เล่าว่าขณะกำลังเรียนปริญญาเอก ทางด้านพัฒนศึกษา ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนา และเพื่อเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ต้องเดินทางลงไปยังกลุ่มออมทรัพย์น้ำขาว

“วันหนึ่งครูชบบอกว่าไม่ทำกลุ่มออมทรัพย์แบบเก่าแล้ว แต่หันมาทำตามแนวคิดใหม่”

แนวคิดใหม่ที่ว่าเป็นการหันมาลดรายจ่ายวันละบาท แทนการออมวันละบาทอย่างที่เป็มา ปรัชญาการออมที่มีความชัดเจนในเชิงลึก **“การลดรายจ่ายคือการออม”** ในที่สุดอาจารย์สุกัญญาในฐานะนักวิชาการซึ่งเรียนทฤษฎีฝรั่งมานาน แต่เห็นว่าแนวคิดแบบไทยโดยเฉพาะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความสำคัญ จึงเข้ามามีส่วนร่วมเคลื่อนไหวเรื่องนี้เพราะมองเห็นว่ากองทุนองค์กรการเงิน หากมองแค่ภาพสะท้อนปัญหาหนี้สิน อาจดับแค้นกันไป

“กลุ่มออมทรัพย์ช่วยคนได้จริงบางจุดแต่ถ้าคนไม่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะเป็นหนี้เป็นสินดังทั่วประเทศที่เป็นอยู่ ก่อนนั้นมักจะวันละบาทมามากแต่หลายคนมองว่ามันแคบ เครือข่ายสงขลาพอเพียงมองตรงกันว่าถ้าพัฒนากลุ่มออมทรัพย์น่าจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาอธิบาย”

ผศ.ภก.พงศ์เทพ สุธีรัฐติ สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ(สวรส.) ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ประสานงานเครือข่ายสงขลาพอเพียงกล่าวว่าเมื่อนักวิชาการลงไปดูกลุ่มออมทรัพย์กลับมาตั้งคุยแลกเปลี่ยน ได้

ความคิดจากการทำงานกรณีกุ่มสัจจะออมทรัพย์ครูพบว่าไม่ใช่เกิดกองทุนขึ้นมาอย่างเดียวแต่สามารถเคลื่อนให้คนในชุมชนเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง จากการใช้เงินเป็นการออมโดยลดรายจ่ายวันละ 1 บาท ทำให้เห็นว่าหากมีกระบวนการแบบนี้เข้าไปในชุมชน สามารถทำให้เกิดหรือฟื้นฟูสุขภาพทางจิตวิญญาณของชุมชน คนรักกันมากขึ้น แทนการวิ่งไล่ตามกระแสหลักแห่งทุนนิยม

“นักวิชาการนั่งคุยกันอีกหลายครั้งบนคำถามว่า ทำชุมชนแบบครูชบให้เกิดขึ้นจังหวัดสงขลา

ได้ไหม ?”

แนวคิดใหม่ ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์นำที่นี้จึงเป็นสวัสดิการสังคม สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การออมก็คือออมไม่ใช่การกู้ หากไม่จำเป็น หากชาวบ้านยังไม่เข้าใจเนื้อแท้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อสู้เงินก็คิดหนี้แทนกลายเป็นปัญหาใหม่มาซ้ำซ้อนชาวบ้าน ทุกเรื่องราวเหล่านี้เองที่ครูชบคือผู้สดับรับฟัง คั่นพบและชี้ทางสังคมมาตลอด และพูดย้ำอยู่เสมอว่ากลุ่มสัจจะออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนมากกว่าเงิน.

////////////////////////////////////

เรียบเรียง : นิพนธ์ รัตนาคม, ถนอม ขุนเพชร